

и отъ топлинж-тж ся оправя и завзима та става по-ягка и по-сгоднж за рожбж. У земжж-тж има кореніе, страніе и други останкы отъ растенія, а всичко това съ помощь отъ въздуха, отъ влагж-тж и отъ топлинж-тж съгніе та ся обръне на црнж прьсть; ако при това ся прибавише и торь, то ся разбира, че отъ такъво разлаганіе и прѣтваряніе орна-та прьсть на нивж-тж ще стане повече па и повече черна прьсть ще ся набере, а това и най-много трѣбува за да бжде нива-та плодородна.

2. Угарь-та попива газове.

По земжж-тж има и едни тънкы като пара тѣла, кои-то не ся видять съ око; тыи кога ся стиснжть и налѣгнжть отвънъ свивать ся и ся собирать та захвацать малко мѣсто, а кога ся оставять да ся нестискать отвънъ, тыи ся распуцать та захвацать колко-то и напрѣдъ дръжяли мѣсто. Такыва тѣла сж нарекли *газове* или *въздухообразны*, защото и тыи сж като въздуха, съ кой-то цѣпмамы. Такъвъ газъ е на пр. вжгленна-та киселина, за коуж-то и другъ пжть стая дума. Въздухъ-ть, кой-то дышямы, състои отъ два газа, отъ *кислородъ* и *азотъ*. Така и вода-та състои отъ два газа, отъ *водородъ* и *кислородъ*. Отъ всички газове кислородъ-ть най-много врьдва, па и най-много влиза въ работж; безъ него ничто не бы могло ни да живѣе, ни да расте, па дѣто нѣма кислородъ, тамъ и огънь не може да гори. Другый газъ, что влиза въ въздуха, *азотъ-ть* самъ по себе е противно-то на кислорода, защото отъ него и животны ся задушвать и огънь гасне; нъ азотъ-ть кога е смѣсенъ съ други газове не само, че не прави пакость на растенія-та, нъ еще имъ и трѣбува, за да можть да растжть. — По заходницы-ты и по други мѣста, дѣто гніе пикочъ, усѣщамы съ носа си единъ люгъ джхъ отъ газъ, отъ кой-то и очи-ты ни ся насльзывать. Тоя газъ е съставенъ отъ *водородъ* и отъ *азотъ* и ся наричя *амоніакъ* (нишаджр-руху); тоя газъ покрай азотъ, что ома у него, е най-потрѣбна храна на растенія-та; него има много и у тора отъ животны, за това ся и тори съ такъвъ торь, на кой-то всичко-то достоинство е у амоніака, что има у него. — Кислородъ, вжгленна киселина, и амоніакъ отъ всички газове най-много трѣбувать и поносять на растенія-та, за това и земля-та трѣбува да бжде такъва, что-то да можть